Journal of Socio-Political Developments in Contemporary Iran

Vol. 3, No .8 ,Fall2023

http://doi.org/10.30510/pscci.2026.603842.1455

Zahra Mohammadi1

Reza Valizadeh *2

Ali Panahi3

Bashir Beig Babaei4

Received: 8 April 2024

Reception: 23 May 2024

Abstract:

The aim of this study was to investigate the effect of development of conversion and supplementary industries, entrepreneurship and social harm reduction on the realization of balanced and sustainable development of Naqadeh and Mohammadiar districts in the form of a correlation survey research project. The statistical population of this study was about 127,671 male and female citizens of Naqadeh and Mohammadiyar districts according to the statistics obtained from Naqadeh governorate. According to the statistical population, the sample was calculated by multi-stage cluster sampling using Cochrane formula with 95% confidence level and its number was determined to be 383 (253 males and 130 females). Balanced development, sustainable development, transformative and complementary industries development, entrepreneurship and social harm reduction questionnaires were used to collect data. In line with the research goals, it was concluded that the development of conversion and supplementary industries, entrepreneurship and reduction of social harms have an impact on the research of balanced and sustainable development of Naqadeh and Mohammadiar districts.

Keywords: Balanced development, sustainable development, development of conversion and supplementary industries, entrepreneurship, social harm reduction.

[1]PhD student, Department of Geography and Urban Planning, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran

[2]Assistant Professor, Department of Geography and Urban Planning, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran (Corresponding author)

[3]Assistant Professor, Department of Geography and Urban Planning, Tabriz Branch, Islamic Azad University, Tabriz, Iran

[4]Assistant Professor, Department of Geography and Urban Planning, Malekan Branch, Islamic Azad University, Malekan, Iran

فصلنامه تحولات سیاسی اجتماعی معاصر ایران، سال سوم، شماره سوم(پیاپی۸)، پاییز۱٤۰۳صص ٤۱۸-٤۰٤

http://doi.org/10.30510/pscci.2026.603842.1455

تأثیر توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی، کارآفرینی و کاهش آسیب های اجتماعی بر تحقق توسعه ی متوازن و پایدار

زهرا محمدی[1]

رضا ولی زاده*[2]

علی پناهی[3]

بشیر بیگ بابایی[4]

تاریخ دریافت :۲۰ /۱٤۰۳/۰۱

تاریخ پذیرش: ۱٤۰۳/۰۳/۰۳

چکیده

تحقیق حاضر با هدف بررسی تاثیر توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی، کارآفرینی و کاهش آسیب های اجتماعی بر تحقق توسعه ی متوازن و پایدار شهرستان نقده و بخش محمدیار در قالب یک طرح پژوهشی پیمایشی از نوع همبستگی انجام گرفت. جامعه آماری این پژوهش مطابق آمار اخذ شده از فرمانداری نقده حدود ۱۲۷٦۷۱ نفر از شهروندان زن و مرد شهرستان نقده و بخش محمدیار بودند. با توجه به حجم جامعه آماری، نمونه مورد نظر با روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای با استفاده از فرمول کوکران با سطح اطمینان ۹۵ درصد محاسبه گردید که تعداد آن برابر با ۳۸۳ نفر (۲۵۳مرد و ۱۳۰ زن) تعیین گردید. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه های توسعه متوازن، توسعه پایدار، توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی، کارآفرینی و کاهش آسیب های اجتماعی استفاده شد. از روش تحلیل رگرسیون چند گانه برای آزمون فرضیه ها استفاده شد. در راستای اهداف تحقیق این نتیجه حاصل شد که توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی، کارآفرینی و کاهش آسیب های اجتماعی بر تحقق توسعه ی متوازن و پایدار شهرستان نقده و بخش محمدیار تاثیر دارد.

کلیدواژه‌ها: توسعه متوازن، توسعه پایدار، توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی، کارآفرینی، آسیب های اجتماعی

[1]دانش آموخته دکتری گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران

[2]استادیار، گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران (نویسنده مسئول)

[3]استادیار، گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، واحد تبریز، دانشگاه آزاد اسلامی، تبریز، ایران

[4]استادیار، گروه جغرافیا و برنامه ریزی شهری، واحد ملکان، دانشگاه آزاد اسلامی، ملکان، ایران

مقدمه

در چند دهه اخیر، گسترش بی رویه و افقی و نامتناسب با ظرفیت مناسب شهر، شهرها، موجب ساخت وسازهای پراکنده و نامتعادل و ناموزون شهری و گسترش بی برنامه شهری گردیده است.توسعه شهر بالاخص توسعه متوازن یا همه جانبه شهر با توجه به ظرفیت مناسب شهر یک اصل مهم در توسعه شهری است (ایزدی و امیری، ۱۳۹۵: ٤٠). دوسوم منابعی که حیات بشری در آینده به آن وابسته است، یا در حال نابودی هستند و یا در راه هایی استفاده می شوند که پایدار نیستند؛ بر اساس گزارش بانک جهانی ۱/٤ میلیاد نفر در جهان با درآمد کمتر از ۱/۲٤ دلار در روز زندگی می کنند. نقض حقوق بشر، فساد، سوء استفاده از کارگران، تبعیض، نرخ بالای ایدز، عدم دسترسی به امکانات آموزشی کاهش فضاهای طبیعی، افزایش تجمع وسایل نقلیه، کاهش زمین های کشاورزی با توان تولید بالا، کاهش کیفیت آب در حال حاضر از ویژگیهای اصلی بسیاری از کشورها است (محمودزاده و همکاران، ۱۳۹۷ :۲٦۸).

این چالشها سبب شده اند دانشمندان علوم مختلف در ارتباط با این مهم که، جامعه کنونی یک دوره طولانی مدت ناپایداری را طی می کند، با هم توافق عمومی داشته باشند (استیفان و دیگران[1]، ۲۰۱٤ : ۱۲۳). این در حالی است که ناپایداری مذکور در تضاد با رسالت اصلی مفهوم برنامه ریزی و به ویژه برنامه ریزی شهری است است. چراکه برنامه ریزی شهری در واقع به دنبال تأمین رفاه شهروندان، از طریق ایجاد محیطی بهتر، مساعدتر، سالمتر، مؤثرتر و دلپذیرتر می باشد (کمپ و پرتو [2]، ۲۰۱۵ : ۲۲). امروزه در اکثر جوامع شهری توجه به توسعه پایدار مورد تأکید می باشد و دیدگاهها و روشهای مختلفی برای آن ارائه شده است که بر حسب شرایط هر جامعه می توان از آن استفاده نمود (نصر، ۱۳۹۵ :۱۹۸).

لازمه دسترسی به توسعه پایدار شهری، تدوین راهبردها، سیاستها و برنامه های اجرایی با در نظر گرفتن و استفاده از معیارها و شاخصهای کلیدی توسعه پایدار شهری است (آذرگون و همکاران، ۱۳۹۷ :۲٦٦). به طور کلی، رسیدن به توسعهٔ پایدار و داشتن جهانی سالم و محیطی عاری از آلودگی، ایده آلی است که دست یابی به آن مستلزم توجه به محیط زیست است و حفاظت از تنوع زیستی، بازیافت پسماند و کاهش آلودگیهای زیست محیطی از اصول پایه و اساسی توسعه پایدار می باشند (نوابخش[3]، ۲۰۱۳ : ۵۲۵). توسعه ناموزون را می توان در سه حوزه جمعیتی، شکل گیری فضاهای زیستی و فعالیتی و شاخص های اقتصادی اجتماعی

[1] Steffen, W., Sanderson, A., Jäger, J., Tyson, P.D., Moore III, B., Matson, P.A.,
[2] Kemp, René; Parto, Saeed
[3] Navabakhsh M and Tavakolan A

مشـاهده نمود. در حوزه جمعیتی، توسـعه ناموزون به معنی گرایش به توزیع نامتناسـب جمعیت در پهنه سرزمین است. زمانی که مکانها مستعد از رشد بیشتری برخوردار گردند، ایجاد فرصـت های شـغلی و جاذبه های اقتصـادی اجتماعی و کالبدی، جابجائی های جمعیتی را متأثر سـاخته و به مکان های جذب جمعیت مبدل می سـازند. اسـتمرار این فرایند موجب می شود تا رشد جمعیت مراکز جمعیتی هم در مقیاس ملی و هم در سطح منطقه ای دستخوش تغییراتی گردد و با شدت متفاوتی صورت گیرد. تمرکز جمعیت در مناطقی و نواحی از شهر و زیر حوزه های منطقه ای موجب می شود تا فشار بر منابع و ظرفیت های فیزیکی موجود افزایش یابد و نظام برنامه ریزی و تصـمیم گیری را به پذیرش شرایط موجود و سرمایه گذاری و انجام اقداماتی برای حل مشکلات ناشی از تراکم وادار نماید (واشبورن[4] ، ۲۰۱۷ : ۲۷۳).

کارآفرینی نظم اجتماعی اقتصـادی سـنتی را به چالش می طلبد و حتی ممکن اسـت به تخریب آن بپردازد. یکی از ویژگی های کارآفرینی فقدان وجود قواعد روشـن و صـریح است. از آنجا که برای نظارت بر بازی کارآفرینی کتاب راهنما وجود ندارد، بنابراین برنده یا بازنده بودن و رفتار خلاف قاعده داشـتن اجتناب پذیر اسـت. از این رو پذیرش این اصل که تمام نتایج فرایند کارآفرینی مثبت باشد یک توهم است (ماریسون[5]، ۲۰۱۰: ۳۵). آسـیب اجتماعی را به هر نوع عمل فردی با جمعی اطلاق می شـود که در چارچوب اصـول اخلاقی و قوائد عام عمل جمعی رسـمی و غیر رسـمی جامعه قرار نگرفته و در نتیجه با منبع قانونی و یا قبح اخلاقی و اجتماعی روبرو می گردد. به همین دلیل، کجروان سعی دارند کجروی ها خود را از دید ناظران قانون، اخلاق عمومی و نظم اجتماعی پنهان نمایند؛ زیرا در غیر این صـورت با پیگرد قانونی، تکفیر اخلاقی، طرد اجتماعی مواجه می شوند (عبدالهی، ۱۳۹۱: ۱۵).

کج روی های شـهری همان ناهنجاری هایی اسـت که در سـطوح مختلف خود موجب آسیبهای ساختاری، کارکردی و انتظامی برای جامعه شهری می شود. آسیب های شهری را می توان در ٤ دسته مشخص کرد: دسته اول متغیرهای زمینه ای هستند و عواملی مانند جمعیت و مهاجرت های شـهری را در بر می گیرند که نقش قابل توجهی در شـدت و گستره دیگر آسیبها دارند. دسته دوم آسیب های شهری ناظر به آسیب های کالبدی شهر است. در این بعد بر اثر مهاجرت های گسترده، افزایش جمعیت و فقر شهری به تدریج زاغه ها و حاشیه های شهری شکل گرفته و بخش قابل توجهی از فضاهای فیزیکی و کالبدی را نیز زیر تأثیر خود قرار می دهند. دسته سوم آسیب های شهری، مسائل و پدیده هایی هستند که زیر عنوان آسیب های اجتماعی نامگذاری می شوند و بخش عمده ای از

[4] Washburn, D., Sindhu, U., Balaouras, S., Dines, R. A., Hayes, N. M., & Nelson, L. E

[5] Morrison, Alison

آسیب های اجتماعی شهری را شامل می شوند (بالنتاین[6]، ۲۰۰۹: ٤٠). به طور کلی می توان گفت هدف اصلی صنایع تبدیلی و تکمیلی کشاورزی این است که مواد اولیه نباتی یا حیوانی را با فرآوری مواد اولیه قابل حمل، قابل خوردن و نگهداری و نیز قابل مصرف صنعتی نماید. این عمل علاوه بر مأکول نمودن مواد اولیه، آنها را قابل هضم و غیر سمی نموده و از لحاظ طعم نیز آنها را برای حواس انسانی مطبوع و لذت بخش می سازد (حقایق و گزین، ۱۳۹۰:۳۹).

از معدود مطالعات انجام گرفته در زمینه تحقیق حاضر میتوان به مطالعات زیر اشاره کرد: زندحسامی و شهرام فر (۱۳۹۵) شاخصهای کیفیت زندگی، تفکر محیط زیستی، حمل ونقل، سازگاری محیط اقتصادی، زیرساختهای اقتصادی جامعه، سلامت اقتصادی جامعه، مسکن سازی و انرژی را مهمترین عوامل مؤثر بر توسعه پایدار اقتصادی بارویکرد آینده نگاری در شهر قزوین معرفی کرده است. حاجی (۱۳۹٤) نیز نشان داد که متغیرهای نهفتهی بیرونی ٦١ درصد از تغییرات پراکنش توسعهی پایدار تعاونیهای تولید کشاورزی شهرستان نقده را تبیین نمودند، و شاخصهای برازش مدل در وضع خوبی قرار دارند. نتایج تحقیق چاخرلو (۱۳۹۳) بیانگر آن است که آسایش ۲۵٪ ، سرزندگی ۳۷٪ و امنیت اجتماعی و محیطی٤٤ ٪، در ارتقاء پایداری اجتماعی در میان ساکنان مجتمع تأثیرگزار است. روستایی و تیموری (۱۳۹۲) تأمین امنیت، آرامش و رفاه شهروندان در ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، کالبدی و زیست محیطی در تمامی سطوح برنامه ریزی را به عنوان عوامل مؤثر بر توسعه پایدار شهری مطرح ساخته اند. در تحقیق تقوایی و صفرآبادی (۱۳۹۲) پنج عامل سلامت شهری، سیستم دولتی مطلوب، محیط زیست پایدار، ساختار آموزشی و خرسندی و شادمانی، مهمترین شاخصهای توسعه پایدار در شهر کرمانشاه هستند. از نظر پرایز و ویلیام [7](۲۰۱٦) توسعه پایدار در شرایطی از تجزیه و تحلیل هزینه ها و منفعت اجتماعی مطمئن با سیاستهای سازگار با توسعه پایدار حاصل خواهد شد. گوزینس[8] (۲۰۱۵) اعتقاد دارد آن چیزی که امروز از آن به عنوان پایداری یاد می شود، شیفت شدن توجه ها به دستاوردهای اقتصادی بیشتر بر پایه هزینه های کمتر است. در نهایت پایداری در این شیوه اقتصادی، فقط سیاستی برای توجیه برداشت متفاوت از منابع جدیدتر است. از نظر کمپ و پرتو [9](۲۰۱۵) پایداری به عنوان فرایندی اجتماعی در جهت انطباق با عناصر در حال تغییر جامعه لازم و ضروری است. نتایج نشان می دهد عناصر اصلی حکمرانی که به معنای مفهوم مدیریت یکپارچه بوده است، برای سیاستگذاری در پیشرفت به سوی توسعه پایدار بوده است. از نظر گیبسون[10] (۲۰۱۱) توسعه پایدار در

[6] Ballintyne, S.
[7] Prize, R. Williams, A.
[8] Cozens, P M,
[9] Kemp, René; Parto, Saeed.
[10] Gibson, R.B.

جهان بسته به مکانهای مختلف، سیستمهای پیچیده ای را دنبال می کند. بدون نگاه به آینده نمیتوان توصیف مناسبی از توسعه داشت و پایداری بدون احتیاط و سازگاری مقدور نیست. پیشرفتهای فناورانه ایمن در محیط زیست همراه با مهارتهای تخصصی و حصول اطمینان از گزینه های انرژی جایگزین و همچنین ایجاد نهادهای پاسخگو در مسایل زیست محیطی از مکانیسم های موثر در دستیابی به پایداری محیط است. با توجه به مطالب مطرح شده این پژوهش در صدد پاسخگویی به این سوال است که آیا توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی، کارآفرینی و کاهش آسیبهای اجتماعی بر تحقق توسعه ی متوازن و پایدار شهر نقده و بخش محمدیار تاثیر دارد؟

مبانی نظری تحقیق

محیط های شهری، عرصه هایی چندوجهی، متنوع، پیچیده، پویا و در حال تحول هستند و در تأمین آسایش شهروندان نقش اساسی دارد. محیط های شهری به سکونتگاه بخش عمده ای از جمعیت جهان تبدیل شدند و کیفیت محیط مسکونی در نواحی شهری به عنوان مسئله مهمی برای ساکنان شهر و همچنین برنامه ریزان و طراحان شهری، مدیران شهری و محققان مطرح شده است. به نظر می رسد کیفیت محیط های شهری در ایجاد تعلق مکانی و ماندگاری شهروندان در محله های شهری نقش بسزایی داشته باشد و تعلق مکانی خود نیز تا حد زیادی حاصل تأثیر مؤلفه های کالبدی و اجتماعی محیط شهری است (ولی زاده، پناهی، فرج پور، ۱٤۰۰: ٤٤).

شهرها به عنوان مهم ترین سکونتگاه های زیست انسان، نیازمند اداره شدن هستند. آنها بر اساس بعد فضایی، جمعیتی و کارکردی دارای پیچیدگی های خاصی در اداره امور عمومی هستند. از این رو، توسعه فزاینده ی شهرگرایی مدرن در ابعاد مختلف اجتماعی، فرهنگی، سیاسی، اقتصادی، خدماتی و ارتباطی، پیچیدگی اداره شهر را مضاعف کرده است. در این راستا، روند سریع شهری شدن گستره وسیعی از فضاهای جغرافیایی ایران، با تعادل بنیادین در اکثر شهرها و به ویژه در کلانشهرها همراه نبوده است. تقریبا از نظر همه کارشناسان پدیده هایی مانند اسکان غیررسمی، حاشیه نشینی، محلات خودرو از پیامدهای این توسعه شهری بی رویه بوده است. در این راستا توجه به مدیریت شهری به عنوان ابزاری که به وسیله آن می تواند توسعه پایدار فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی را به وجود، قابل توجه است. در چنین فرآیندی دولت محلی به خصوص شهرداری ها در شهر می توانند با عنوان کارگزاران محلی به بهبود مناسبات اجتماعی شهروندان کمک کنند (سید بیگی و دیگران[11] ، ۲۰۱۸ :۲۸۸).

رشد اقتصادی، بهبود شرایط اجتماعی، حفاظت از ارزشهای طبیعی از ویژگی های مهم توسعه پایدار است و تحول به سوی یک سطح برآمده از روابط

[11] Seiedbaigi, S.,Sarvar, R, and Faraji Rad,A.

دینامیکی پایدار از توسعه، غالبا بین موضوعات محیط اجتماعی و اقتصادی پیچیده می باشد (کریلاو تاعو [12]، ۲۰۱۵ : ۲۰۱). امروزه توسعه نامتوازن شهرها بدون در نظر گرفتن ظرفیت مناسب شهر، یکی از مسائل مهم را در کاربری زمین پدید آورده است. این توسعه در واقع ادامه گسترش شهر در اطراف آن است؛ زیرا در اطراف شهرها، مناطقی وجود دارد که همواره، دوره انتقال از بهره برداری های روستایی به شهری را می گذرانند. در این میان شهرها به جهت برخورداری از تزاید جمعیت و کارکردهای فراوان، همواره شاهد دگرگونی های اقتصادی – اجتماعی و تغییرات کالبدی- فضایی و زیست محیطی در مقیاس منطقه ای و بالاخص محلی هستند. در مجموع، باید اذعان داشت که آنچه امروزه به عنوان جنبه های منفی شهر و توسعه شهری مورد انتقاد است، عمدتا نه ماهیت شهر، بلکه روند ناموزون و برونزای شهری بدون توجه به ظرفیت مناسب شهر است که غالبا نتیجه پیشی گرفتن رشد و توسعه فیزیکی شهرها بر توسعه زیرساخت ها و خدمات مورد نیاز یا تقدم مقیاس بر عملکرد و برتری کمیت بر کیفیت است (پورمحمدی و جام کسری، ۱۳۹۰: ۷۵).

فرد کارآفرین اگرچه هدفش ترقی و پیشرفت است، همواره آماده پذیرش خطر و شکست است. کارآفرینی اغلب خارج از چارچوب قواعد بوروکراسی به انجام می رسد. برای مثال، کارت های اعتباری را اولین بار بانک ها ابداع نکردند، یا دستگاه زیراکس را شرکت های بزرگ تجهیزات اداری به وجود نیاوردند؛ بلکه این نوآوری ها مصداق عمل کارآفرینانی است که اندیشه ای جدید را به چنگ آورده، آن را بسط داده و با مساعی خستگی ناپذیر خود تحقق موفقیت آمیز آن را به پیش برده اند. این قبیل نوآوری ها اغلب در یکی از موارد زیر تحقق می یابد: معرفی محصول یا خدمت جدید به طوری که ارتقا در کیفیت محصول یا خدمت موجود تلقی شود، ارائه روش جدیدی که بازدهی را افزایش دهد، گشایش بازار جدید با افتتاح بازار صادرات در قلمرو تازه یا دستیابی به منبع جدید، فراهم آوردن مواد جدید، محصولات نیمه ساخته با مواد جایگزین، و در نهایت ایجاد سازمان جدید به این ترتیب، کارآفرینان به قلب نظام اقتصادی تبدیل می شوند و می توانند برای جامعه خود توسعه و رونق اقتصادی به همراه آورند (برچ[13]، ۲۰۱۱ : ١٦).

مشکل می توان به زمانی فکر کرد که زندگی بشری بدون وجود آسیب وجود داشته باشد. آسیب های اجتماعی را میتوان شامل تمامی پدیده هایی از قبیل جرم، جنایت، فقر، اعتیاد و ازدیاد جمعیت دانست که باعث می شود مشکلاتی برای جامعه ایجاد شود. در واقع آسیب اجتماعی زمانی وجود دارد که امری دارای کژکارکرد باشد و یک نوع بی نظمی، نابسامانی و عدم تعادل در سیستم اجتماعی ایجاد کند و بخش قابل توجهی از

[12] Cirella, G. T., & Tao, L.,
[13] Burch, john G

جامعه آن را برای اعضاء زیان بار دانسته و نسبت به رفع آن احساس نیاز کنند (فاضل و میری آشتیانی ، ۱۲:۱۳۹۷).

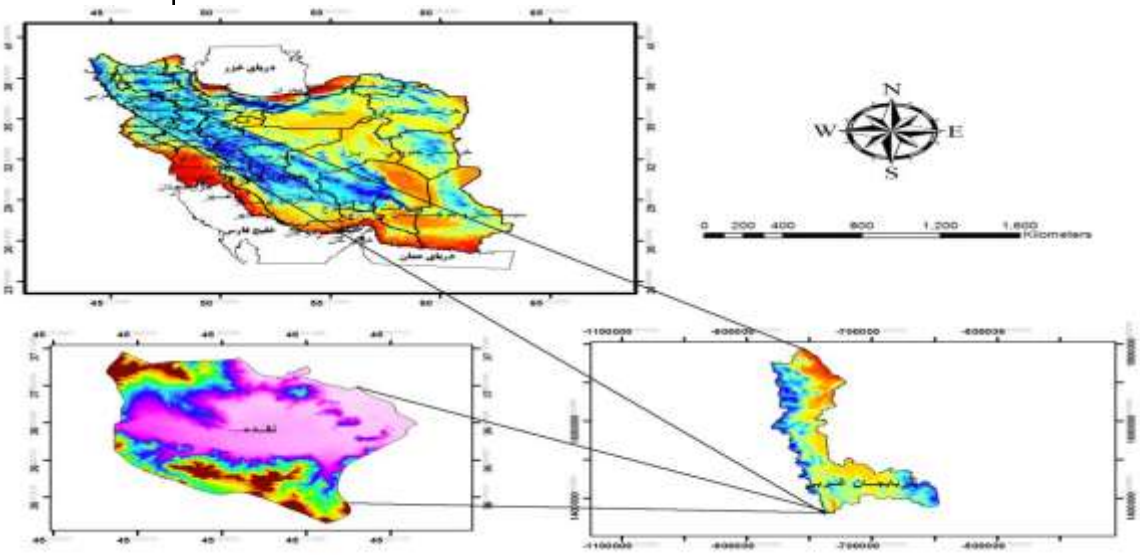
از یک منظر دیگر، آسیبهای شهری یا متوجه افراد و یا متوجه اموال شخصی یا عمومی هستند. تجاوز مالی و یا جنسی از نمونه های آسیب به افراد و تخریب اموال عمومی به عنوان یکی از نمادهای وندالیسم، از نمونه های آسیب به فضاهای عمومی شهری است (فیشیر و بارون[14]، ۲۰۱۵ : ۷). افزایش جمعیت به همراه گسترش شهرنشینی و افزایش سطح درآمد سرانه، نیاز به غذاهای فرآیندی را روز به روز افزایش داده است. همچنین محصولات کشاورزی در کمترین زمان در معرض فساد قرار می گیرند به همین دلیل، حتی اگر در تولید محصولات کشاورزی بهترین و با کیفیت ترین محصول تولید شود، باید با فرآوری، از ضایعات آن جلوگیری گردد. بنابراین گسترش صنایع تبدیلی و تکمیلی می تولند یکی از مؤثرترین گزینه های کاهش حجم ضایعات و همچنین تامین کننده امنیت غذایی باشد (محمودی،۵۲:۱۳۹۰).

روش شناسی تحقیق

این تحقیق از نوع کاربردی و از حیث نوع روش تحقیق، پیمایشی و از نوع همبستگی می باشد. جامعه آماری این پژوهش شامل تمام شهروندان زن و مرد شهرستان نقده است که مطابق آمار اخذ شده از فرمانداری نقده، جامعه آماری مذکور حدود ۱۲۷۶۷۱ نفر است که نمونه مورد نظر با استفاده از روش نمونه گیری خوشه ای چند مرحله ای انتخاب شد و حجم نمونه مورد نظر با استفاده از فرمول کوکران با سطح اطمینان ۹۵ درصد محاسبه گردید که تعداد آن ۳۸۳ نفر (۲۵۳ نفر مرد و ۱۳۰ نفر زن) تعیین شد. جهت جمع آوری داده ها از روش کتابخانه ای و میدانی استفاده شده است. پرسش نامه های مورد استفاده در این پژوهش شامل ٤ پرسشنامه می باشد که برای سنجش توسعه متوازن از پرسشنامه توسعه متوازن ۱۰ سوالی خدامان (۱۳۹٦) استفاده شده است که دارای ۳ بعد توسعه محیطی، توسعه فرهنگی اجتماعی و توسعه اقتصادی می باشد؛ برای سنجش توسعه پایدار از پرسشنامه استاندارد ۱۰ سوالی شکیبا (۱۳۹٦) که دارای دو یعد کالبدی و محیط زیست و بعد اجتماعی و فرهنگی می باشد؛ برای سنجش توسعه کارآفرینی از پرسشنامۀ توسعه کار آفرینی مختاری ملک آبادی و همکاران (۱۳۹٤) استفاده شده است که این پرسشنامه شامل ١٤ پرسش بوده و تک مولفه ای می باشد؛ برای سنجش آسیب های اجتماعی از پرسشنامه سنجش نگرش به آسیب های اجتماعی عمید (۱۳۹۵) استفاده شده است که این پرسشنامه شامل ١٤ پرسش و تک مولفه ای می باشد؛ برای سنجش صنایع تبدیلی و تکمیلی از پرسشنامه استاندارد توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی و دامداری احمدی (۱۳۹۱) که دارای ١٦سوال و تک مولفه ای می باشد. نهایتاً برای

[14] Fisher, J. D, & Baron, R. M

تحلیل داده ها از آزمون پیرســـون و برای بررســـی تاثیر متغیرهای ذکر شـــده از تحلیل رگرسیون چند گانه استفاده شد.

تصویر شماره ۱ : نقشه موقعیت شهرستان نقده (منبع، نگارنده ، ۱٤۰۰)

یافته های تحقیق

فرضـیه: توسـعه صـنایع تبدیلی و تکمیلی، کارآفرینی و کاهش آسـیب های اجتماعی بر تحقق توسعه ی متوازن و پایدار شهرستان نقده و بخش محمدیار تاثیر دارد.

برای بررسی فرضیه فوق ابتدا پیشفرض های رگرسیون در جدول زیر بیان شده است.

جدول ۱: پیش فرض رگرسیون

ضـــــریـــب همبستگی	ضریب	ضـــریـب تـعیـین تعدیل‌شده	انحراف معیـار خطا	دوربـــیـــن واتسون
۰/۹۰۲	۰/۸۱٤	۰/۸۱۳	۰/٤۳٦	۲.۵۲۳

همبسـتگی بین سـه متغیر مسـتقل توسـعه صـنایع تبدیلی و تکمیلی، کارآفرینی و کاهش آسـیب های اجتماعی و متغیر وابسـته تحقق توسـعه ی متوازن و پایدار ۰/۹۰۲ اسـت و ضـریب تعیین برابر با ۰/۸۱٤ که به این معنی اسـت مشـارکت و تعهد جامعه محلی و امنیت پایدار ۰/۹۰ درصد بر متغیر تحقق توسعه ی متوازن و پایدار تاثیر دارد.

جدول ۲: تحلیل واریانس مربوط به رگرسیون

مدل	تغییرات	مـجـمـوع مجذورات	درجه آزادی	میـانـگـین مجذورات	آماره F	Sig
۱	رگرسیون	۳۱۵/۰۷۲	۳	۱۰۵/۰۲٤	۵۵۳/۷۳۲	۰/۰۰۰

	باقیمانده	۷۱/۸۸۳	۳۷۹	۰/۱۹۰		
	کل	۳۸٦/۸۵٦	۳۸۲			

بعد از بررسی پیشفرض های رگرسیون نتایج معنادار بودن ضرایب رگرسیونی بین توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی، کارآفرینی و کاهش آسیب های اجتماعی و تحقق توسعه ی متوازن و پایدار در جدول زیر آورده شده است.

جدول ۳: معنادار بودن ضرایب رگرسیونی بین توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی، کارآفرینی و کاهش آسیب های اجتماعی و تحقق توسعه ی متوازن و پایدار

مدل		ضریب غیراستاندارد		ضریب استانداردشده	t	Sig.
		B	Std. Error	Beta		
۱	مقدار ثابت	-۰/۵۱۷	۰/۱۱۷		-٤/٤۲۱	۰/۰۰۰
	توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی	۰/۳۸۸	۰/۰۳۰	۰/۳۸۹	۱۲/۷۳۵	۰/۰۰۰
	کارآفرینی	۰/۳۸٤	۰/۰۲٦	۰/۳۲٦	۱۳/۱۹۹	۰/۰۰۰
	کاهش آسیب های اجتماعی	۰/۳۹۱	۰/۰۳۱	۰/۳۸۷	۱۲/۷۲۸	
متغیر وابسته : تحقق توسعه ی متوازن و پایدار						

متغیر واردشده در معادله رگرسیونی هسته اصلی تحلیل رگرسیون می‌باشد که سطح معنی داری آزمون t مربوط به ضرایب رگرسیون نیز در این جدول برای متغیر مستقل (توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی، کارآفرینی و کاهش آسیب های اجتماعی) نشان داده شده است که این مقدار برابر با ۰/۰۰۰ بوده، در نتیجه توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی، کارآفرینی و کاهش آسیب های اجتماعی بر تحقق توسعه ی متوازن و پایدار موثر است. می‌توان گفت با ارتقاء یک واحد از هر متغیر توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی، کارآفرینی و کاهش آسیب های اجتماعی به ترتیب به میزان ۰/۳۸۹ و ۰/۳۲٦و ۰/۳۸۷تحقق توسعه ی متوازن و پایدار افزایش پیدا خواهد کرد، در نتیجه ارتباط مثبت و معناداری دارند و بر این اساس فرضیه پژوهش مورد تأیید است.

نتیجه گیری

با توجه به نتایج جدول ۱ همبستگی بین سه متغیر مستقل توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی، کارآفرینی و کاهش آسیب های اجتماعی و متغیر وابسته تحقق توسعه ی

متوازن و پایدار ۰/۹۰۲ است و ضریب تعیین برابر با ۰/۸۱٤ که به این معنی است مشارکت و تعهد جامعه محلی و امنیت پایدار ۰/۹۰ درصد بر متغیر تحقق توسعه ی متوازن و پایدار تاثیر دارد. متغیر واردشده در معادله رگرسیونی هسته اصلی تحلیل رگرسیون می‌باشد که سطح معنی داری آزمون t مربوط به ضرایب رگرسیون نیز در جدول ۳ برای متغیر مستقل (توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی، کارآفرینی و کاهش آسیب های اجتماعی) نشان داده شده است که این مقدار برابر با ۰/۰۰۰ بوده، در نتیجه توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی، کار آفرینی و کاهش آسیب های اجتماعی بر تحقق توسعه ی متوازن و پایدار موثر است. می‌توان گفت با ارتقاء یک واحد از هر متغیر توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی، کارآفرینی و کاهش آسیب های اجتماعی به ترتیب به میزان ۰/۳۸۹ و ۰/۳۲٦و ۰/۳۸۷تحقق توسعه ی متوازن و پایدار افزایش پیدا خواهد کرد، در نتیجه ارتباط مثبت و معناداری دارند و بر این اساس فرضیه پژوهش مورد تأیید است.

در تبیین این یافته ها از پژوهش می توان گفت بدون تردید ایجاد صنایع تبدیلی و تکمیلی یکی از سودمندترین ارتباطات بین دو بخش صنعت و کشاورزی است، این صنایع از میزان بیکاری های دایمی و فصلی در مناطق روستایی می کاهد و همچنین زمینه مناسب جهت توسعه بخش کشاورزی را فراهم آورده است و به افزایش تولیدات، بهره وری، ایجاد فرصت های شغلی، تامین نیازهای اساسی، پیوند با دیگر بخش های اقتصادی و کاهش نابرابری های منطقه ای منجر خواهد شد (قلندری و انداز، ۱۳۹۳). لذا این گونه صنایع می تواند پیش نیاز استراتژی صنعتی شدن و تامین کننده امنیت غذایی در کشور باشد. در اقتصاد کشاورزی معاصر، صنایع تبدیلی عامل مهمی در فرآوری محصولات کشاورزی میباشد که از یک سو، ارزش افزوده محصولات اولیه بخش را ارتقا می دهد و از سوی دیگر محصولاتی به بازار ارائه می کند که با استفاده از تکنولوژی مدرن به دست آمده اند. بنابراین، از نظر استمرار تولید و مولد بودن دارای ویژگی های مناسبی هستند. علاوه بر این از منابع موجود به نحو مطلوبی استفاده شده و راندمان صنایع نیز به نحو قابل توجهی افزایش می یابد. این صنایع در فرایند توسعه کشور نقش کلیدی داشته و توجه بیشتر به آن، تسریع در رشد و توسعه کشاورزی و اقتصادی کشور را در پی خواهد داشت. نتیجه حاصل برای فرضیه پژوهش با یافته های حاجی (۱۳۹٤) که در پژوهشی عوامل موثر بر توسعه‌ی پایدار تعاونی‌های تولید کشاورزی از دیدگاه اعضای تعاونی‌های شهرستان نقده را بررسی کرده اند، همسو می باشد. همچنین یافته های پریزادی و صالحی (۱۳۹٦) نشان داد که افزایش جمعیت ناشی از مهاجرت به شهرها، پخشایش فضایی عادلانه کاربری ها و عوامل اقتصادی طراحی محیطی، عامل اجتماعی، مدیریتی، اقتصادی ـ زیربنایی و زیست محیطی از دیگر عوامل مؤثر بر پایداری توسعه شهری هستند، که با تحقیق حاضر همسویی دارد.

کارآفرینی فرایندی است که نقش حیاتی در تداوم، رشد و توسعه ملی و حتی اقتصادی جهانی ایفا می کند. لذا لزوم ایجاد بستر مناسب در جهت حمایت های منطقی اعم از مادی، معنوی، فرهنگی، تحقیقاتی و علمی از کارآفرینی و کارآفرینان بیش از پیش در کشور ما احساس می گردد. مقوله ی کارآفرینی به سرعت در حال گسترش بوده و کارآفرینی موضوع خاص و مورد توجه سراسر جهان است. بسیاری از محققان معتقدند که فعالیت های کارآفرینی، نقش برجسته ای در سلامت اقتصاد ملت ها دارد؛ کارآفرینی، کانون و مرکز ثقل کار و تلاش و پیشرفت بشر در عصر مدرنیته تلقی می شود. کارآفرینی به منظور رشد و نمو در جوامع، نیازمند وجود فرهنگ خاصی است. با توجه به اهمیت کلیدی کارآفرینی در اقتصادهای نوین (ایجاد شرکتهای کوچک و متوسط)، کشورهای مختلف برنامه های مفصلی را برای بسط چنین فرهنگی در جامعه خود تدارک دیده لند تا بتوانند همچنان مسیر رشد و پویاییشان را ادامه دهند. بنابراین شناسایی عوامل موثر بر ایجاد و توسعه فرهنگ کارآفرینی در جامعه و نیز ویژگیهای منحصر به فرد کارآفرینان در سازمان شغلی یک فرد در دنیای امروزین به عنوان عنصر رشد و توسعه از ابعاد مختلف اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی و سیاسی محسوب می شود؛ به گونه ای که عنصر کارآفرینی به عنوان موتور حرکتی تولید و توسعه اقتصادی و از سویی پرورش دهنده و تقویت کننده روحیه سرمایه گذاری و بهره وری در نیروی انسانی تلقی می شود؛ نتیجه حاصل برای فرضیه پژوهش با یافته های میرزایی (۱۳۹۷) که در پژوهشی ارزیابی تأثیرات معادن بر روی توسعه پایدار روستایی شهرستان نقده را بررسی کرده اند، همخوانی دارد؛ نتایج این پژوهش نشان داد معادن شاخص‌های اقتصادی، اجتماعی، زیست‌محیطی و کالبدی روستاهای مورد مطالعه را تحت تأثیر قرار می‌دهند، اما این نتیجه نیز یافت می‌شود که معادن بر روی برخی از متغیرهای این شاخص‌ها تأثیر گذار و بر روی برخی از آن‌ها تأثیر آنچنانی ندارند و همین‌طور برخی از تأثیرات مثبت و برخی منفی هستند، مانند تأثیرات زیست‌محیطی که منفی و معکوس هستند. همچنین برای بهبود بهره‌برداری از معادن باید گام‌های اساسی برداشته شود، در غیر این صورت امکان استفاده از قابلیّت‌های معادن برای توسعه پایدار روستایی شهرستان نقده مقدور نمی‌باشد. همچنین پرایز و ویلیام [15](۲۰۱۶) در پژوهشی با عنوان خدمات اقتصادی حکومت: نگرشی اقتصادی بر توسعه پایدار، گزارشی نهایی از خدمات اقتصادی و نقش آنها در توسعه پایدار ارایه کرده اند. از نظر آنها توسعه پایدار در شرایطی از تجزیه و تحلیل هزینه ها و منفعت اجتماعی مطمئن با سیاستهای سازگار با توسعه پایدار حاصل خواهد شد، همسویی دارد.

با اینکه به نظر می رسد با گذشت زمان و بازگشت افراد آسیب دیده به سطح شهر، این چرخه معیوب (جمع آوری و پذیرش در مراکز نگهداری موقت) رفته رفته بی کارکردی خود را نشان داده و ضرورت انجام اقدامات پیشگیرانه و ریشه ای تر را حتی در نگاه غیر

[15] Prize, R. Williams, A.

تخصصی مسئولان شهری آشکار کرده باشد؛ با اینهمه بینش مدیریتی شهرداری نقده (به عنوان نهادی عام المنفعه و مردمی) در مقام عمل نمی تولند نحوه عملکرد خود را ورای ساختار رسمی کشور تعریف کند. این ساختار به گونه ای سامان یافته که عملکرد خود را به چشم داشت های حاکمیتی و مصالح سیاسی هم راستا نماید. به همین دلیل است که چنین بینشی بطور همزمان بر شکل و جهت گیری تدوین برنامه ها و نحوه اجرای آنها اثر می گذارد و از طرف دیگر نقش بسیار مهم و مؤثر نهادهای مردم محور مانند انجمن ها، بخش خصوصی متخصص و ... را نادیده می گیرد. با چیرگی چنین بینشی، زمینه اعتماد اجتماعی بین نهادی عمومی مانند شهرداری و سازمان های مردم نهاد از هر دو سمت سست می شود و به این دلیل است که از توان مشارکت مردمی، استفاده شایسته ای به عمل نمی آید. بدون مشارکت جدی و آگاهانه مردمی، مدیریت آسیب هایی که از متن جامعه و شهروندان برخواسته اند، به نتایج مطلوبی نمی انجامد و بدین ترتیب است که ضمن بازتولید و تشدید آسیبها، بر مطالبات مردمی که به نوعی در جایگاه نظاره گری و عدم مداخله رانده شده اند افزوده می شود. نتیجه حاصل برای فرضیه پژوهش با یافته های گوزینس[16] (۲۰۱۵) که در پژوهشی با عنوان دیدگاه توسعه پایدار شهری و پیشگیری از وقوع جرم از طریق طراحی محیط برای شهر انگلیس است، همسویی دارد. این پژوهش به سوی یک محیط زیست شهری موثر برای قرن بیست و یکم را تبیین می کند و اعتقاد دارد آن چیزی که امروز از آن به عنوان پایداری یاد می شود، شیفت شدن توجه ها به دستاوردهای اقتصادی بیشتر بر پایه هزینه های کمتر است. در نهایت پایداری در این شیوه اقتصادی، فقط سیاستی برای توجیه برداشت متفاوت از منابع جدیدتر است.

پیشنهادهای کاربردی

۱. حمایت از سرمایه گذاران بخش خصوصی و اعطای تسهیلات و امکانات برای بکار گرفتن صنایع تبدیلی و تکمیلی از سوی دولت، جلب سرمایه های اندک زارعین برای ایجاد صنایع تبدیلی و تکمیلی کوچک به فراخور شرایط اقلیمی و تولید محصولات در مناطق روستایی و حضور در نمایشگاه های بین المللی و آشنایی با آخرین دستاوردهای صنایع تبدیلی و تکمیلی و بسته بندی.
۲. مدیریت آسیب های اجتماعی یک راه حل واحد ندارد و تنها به اقدام نهادهای رسمی وابسته نیست، لازم است از سیاست مقابله محور، درمان محور و نمایش محور و با واگذاری امور به انجمن محلی و مردم، روند نظارت اجتماعی و خود کنترلی جامعه را احیا کرد و همه اینها در نفی نگرش اقتدار محور حاکمیتی است.
۳. ارتقا سطح آموزش کارآفرینی در دانشگاهها و ایجاد کلاسهای مهارت و رشد خلاقیت و برگزاری سمینارها و کنفرانس ها در خصوص کارافرینی.

[16] Cozens, P M,

- **منابع و مآخذ**

۱. آذرگون، نادر؛ منصوری، سید امیر و براتی، ناصر(۱۳۹۷) ارائه شاخصهای سنجش و ارزیابی توسعه پایدار شهری در طرحهای توسعه راهبردی شهری با استفاده از مدل کارت امتیاز متعادل، معماری و شهرسازی آرمان شهر، (۲۳): ۲۸۱-۲٦٥.

۲. احمدی ، رسول(۱۳۹۱)اولویت بندی صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی اهر ، پایان نامه کارشناسی ارشد ، دانشگاه پیام مرکز تهران شرق.

۳. ایزدی ، محمدسعید؛ امیری ، نگین (۱۳۹۵) توسعه درونی الگوی متوازن متعادل و پایدار برای توسعه ارتقای کیفی شهر ، باغ هنر ، (٤١): ۲۵-۳۹.

٤. پریزادی، طاهر و صالحی، عبداله(۱۳۹٦)تحلیل فضایی عوامل موثر بر ناپایداری الگوی توسعه شهری .مطالعه موردی: شهر بانه، آمایش جغرافیایی فضا، ۷ (۲٦): ۱۱٤-۱۰۱.

۵. پور محمدی ، محمد رضا ؛ جام کسری ، محمد(۱۳۹۰) تحلیلی بر الگوی توسعه نامتوازن تبریز ، برنامه ریزی شهری ، (۱۹): ۷۳-۹۳.

٦. تقوایی، مسعود و صفرآبادی، اعظم (۱۳۹۲)توسعه پایدار شهری و برخی عامل موثر بر آن مورد مطالعه: شهر کرمانشاه، مطالعات جامعه شناختی شهری، ۳(٦): ۲۲-۱.

۷. چاخرلو ، حامد (۱۳۹۳) طراحی مجتمع مسکونی با رویکرد پایداری اجتماعی مطالعه موردی : شهرستان نقده ، پایان نامه کارشناسی ارشد .دانشگاه خوارزمی.

۸. حاجی (۱۳۹٤) عوامل موثر بر توسعه‌ی پایدار تعاونی‌های تولید کشاورزی از دیدگاه اعضای تعاونی‌های شهرستان نقده ، پایان نامه کارشناسی ارشد .دانشگاه تربیت مدرس.

۹. حقایق، غلامحسین؛ گزین، محمد(۱۳۹۰)، اهمیت اقتصادی صنایع تبدیلی و ضایعات مواد غذایی، (۱۰۰): ٤١-۳۹ .

۱۰. خدامان، زهرا(۱۳۹٦) برنامه ریزی راهبردی و ظرفیت سنجی شهری به منظور توسعه متوازن با استفاده از مدلهای چندشاخصه، پایان نامه کارشناسی ارشد ، دانشگاه باهنر کرمان.

۱۱. روستایی، شهریور و تیموری، راضیه (۱۳۹۲)چالشهای برنامه ریزی شهری در جهت دستیابی به توسعه پایدار شهری، اولین همایش ملی شهرسازی و معماری در گذر زمان، قزوین، دانشگاه بین المللی امام خمینی.

۱۲. زندحسامی، حسام و شهرام فر، شیوا (۱۳۹۵) شناسایی ابعاد مؤثر بر آینده نگاری برنامه ریزی شهری با رویکرد اقتصادی ، فصلنامه اقتصاد و مدیریت شهری، ٤ (۱۵): ۷۳-۵۵.

۱۳. شکیبا ، بهروز(۱۳۹٦) تحلیل ظرفیتهای توسعه فشرده شهری در حوزه میانی غربی شهر مشهد در راستای توسعه پایدار، پایان نامه کارشناسی ارشد ، دانشگاه فردوسی مشهد.

۱۴. عبداللهی، محمد، (۱۳۹۱) .آسیب های اجتماعی و روند تحول آن در ایران، تهران: آگه.

۱۵. عمید، رامین(۱۳۹۵) نحوه عملکرد شهرداری تهران در حوزه مدیریت آسیبهای اجتماعی، پایان نامه کارشناسی ارشد ، دانشگاه علامه طباطبایی.

۱٦. فاضل، رضا؛ میری آشتیانی، الهام (۱۳۹۷) آسیبهای اجتماعی، نگاهی به آینده؛ تهران: پژوهشکده مطالعات استراتژیک.

۱۷. قلندری، کمال؛ انداز، سجاد (۱۳۹۳). بررسی تأثیر مدیریت منابع آب بر توسعه اقتصادی و عمران مناطق روستایی. دومین همایش بین المللی توسعه روستایی، دانشگاه تربیت حیدریه، مشهد مقدس.

۱۸. محمودزاده، حسن؛ غالم نیا، خلیل و موسوی، سید محمد (۱۳۹۷)رویکرد سناریو محور در مدلسازی توسعه شهری، جغرافیا و برنامه ریزی، ۲۲(٤۷): ۲٤۲-۲٦۷.

۱۹. محمودی، مهران (۱۳۹۰)، لزوم توسعه صنایع تبدیلی و تکمیلی بخش کشاورزی، درماهنامه دام کشت و صنعت، (۱۱۰) : ۵۲-۲۹.

۲۰. مختاری ملک آبادی، رضا، مرصوصی، نفیسه، حسینی، سیدعلی، غلامی، محمد، (۱۳۹۳)، سنجش و ارزیابی شاخصهای پایداری اجتماعی – فرهنگی در شهرهای استخراجی (مطالعه موردی شهر استخراجی عسلویه)، مجله پژوهش و برنامه ریزی شهری، ۵(۱۹):۱۱۰-۹۱.

۲۱. میرزایی، مریم (۱۳۹۳)مد یریت شهری با رویکرد توسعه پایدار، چهارمین کنفرانس بین المللی توسعه پایدار و عمران شهری، مؤسسه آموزش عالی دانش پژوهان، اصفهان.

۲۲. نصر، طاهره (۱۳۹۵)جایگاه »نشانه شناسی شهر ایرانی« در گردشگری در راستای آیندهپژوهی برنامه-ریزی شهری و توسعه پایدار، فصلنامه برنامه ریزی منطقه ای، ٦ (۲٤):۲۰۰-۱۸۹.

۲۳. نوروزی ، رحمان (۱۳۹۵) اکو توریسم و نقش آن در توسعه پایدار شهری (مطالعه موردی شهر نقده) ، پایان نامه کارشناسی ارشد .دانشگاه ملکان.

۲٤. ولی زاده ،رضا؛ پناهی ،علی؛ فرج زاده، مهدی(۱٤۰۰) شناسایی عناصر سازنده پیاده راههای شهری مبتنی بر ادراکات حسی شهروندان(مطالعه موردی:پیاده راه تربیت و ولیعصر تبریز)، نگرش های نو در جغرافیای انسانی ۱۳ (۲) : ۴۳-۵۹.

1. Ballintyne, S. (2009). Unsafe Streets Homelessness and Crime, IPPR, p40.

2. Burch, john G.(2011) Entrepreneurship, United States of America : John Wiley& sons.
3. Cirella, G. T., & Tao, L., (2015), The index of sustainable functionality: an application for measuring sustainability, International Journal of Human and Social Sciences, Vol. 5, No. 5, pp 279-285.
4. Cozens, P M, (2015) Viewpoint Sustainable Urban Development and Crime Prevention Through Environmental Design for the British City. Towards an Effective Urban Environmentalism for the 21st Century.
5. Fisher, J. D, & Baron, R. M (2015). An equity-based model of vandalism.Population and Environment.
6. Gibson, R.B. (2011) 'Specification of sustainability-based environmental assessment decision criteria and implications for determining 'significance' in environmental assessment', Canadian Environmental Assessment Agency Research and Development Programme, Ottawa.
7. Kemp, René; Parto, Saeed. (2015). Governance for sustainable development: moving from theory to practice, Int. J. Sustainable Development, Vol. 8, Nos. 1/2.
8. Kemp, René; Parto, Saeed. (2015). Governance for sustainable development: moving from theory to practice, Int. J. Sustainable Development, Vol. 8, Nos. 1/2.
9. Morrison, Alison(2010) Entrepreneurship: An international perspective, Great Britain : plant tree.
10. Navabakhsh M and Tavakolan A (2013), Strategic Planning to Organize the Urban Historic Fabric Emphasizing (3):523-532
11. Prize, R. Williams, A. (2016); Environmental Planning for Sustainable Urban Development, Exhibition at Chaguaramas, pp 2-6, October,
12. Seiedbaigi, S.,Sarvar, R, and Faraji Rad,A. (2018). The Role of Urban Management in the Development of City Culture and Urbanization, Journal of New Attitudes in Human Geography, Vol. 10, No. 3, pp. 304-287.
13. Steffen, W., Sanderson, A., Jäger, J., Tyson, P.D., Moore III, B., Matson, P.A., Richardson, K (Eds.), (2014). Global Change and the Earth System: A Planet under Pressure, IGBP Book Series. Springer-Verlag, Heidelberg, Germany.
14. Washburn, D., Sindhu, U., Balaouras, S., Dines, R. A., Hayes, N. M., & Nelson, L. E. (2017). Helping CIOs Understand "Smart City" Initiatives: Defining the Smart City, Its Drivers, and the Role of the CIO. Cambridge, MA: Forrester Research, Inc.pp: 229-242.